

Nr 6.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om
ändrad lydelse av 18 kap. 16 § strafflagen m. m.;
given Stockholms slott den 29 oktober 1920.*

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) lag om ändrad lydelse av 18 kap. 16 § strafflagen; och
- 2) lag om rätt i vissa fall för polismyndighet att omhändertaga djur.

GUSTAF.

Birger Ekeberg.

Förslag

till

LAG

om ändrad lydelse av 18 kap. 16 § strafflagen.

Häri genom förordnas, att 18 kap. 16 § strafflagen skall erhålla följande ändrade lydelse:

Den, som gör sig skyldig till oförsvarlig misshandel eller överansträngning av djur eller genom vanvård tillfogar djur lidande, straffes för djurplågeri med böter. Är djurplågeriet av svår beskaffenhet eller äro omständigheterna synnerligen försvårande; må till fängelse i högst sex månader dömas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1921.

Förslag

till

L A G

om rätt i vissa fall för polismyndighet att omhändertaga djur.

Häriigenom förordnas som följer:

1 §.

Är djur utsatt för djurplågeri av svår beskaffenhet, och sker ej på tillsägelse av polismyndighet rättelse, äge polismyndigheten att i den ordning, här nedan stadgas, omhändertaga djuret samt, där sådant finnes av omständigheterna påkallat, låta avliva eller försälja det.

2 §.

Finner polismyndighet anledning föreligga till ingripande, som i 1 § sägs, vare skyldig att, före eller omedelbart efter det åtgärd för djurets omhändertagande vidtagits, tillkalla legitimerad veterinär för att anställa besiktning å djuret.

Efter besiktningen, därvid protokoll skall föras, har veterinären att avgiva yttrande angående djurets vidare behandling.

3 §.

Finner veterinären, att djuret bör avlivas, skall värdering av djuret i närvaro av polismyndigheten verkställas av veterinären och tillkallad, i husdjursskötsel kunnig, trovärdig person.

Jämväl vid sådan värdering skall protokoll föras.

4 §.

Efter det besiktning och värdering, som ovan sägs, ägt rum, skall polismyndigheten ofördröjligen besluta, huru med djuret skall förfaras.

Prövas djuret ej böra avlivas, och kan det ej vårdas utan oskäligen kostnad, må djuret av polismyndigheten försäljas.

5 §.

Då polismyndighet vidtager åtgärd, som i 1 § omförmäles, skall polismyndigheten ofördröjligen väcka åtal för djurplågeriet eller, där polismyndigheten ej själv äger anhängiggöra åtal, hos allmän åklagare göra angivelse om brottet.

Har talan om ansvar ej blivit väckt eller svaranden med stämning sökt inom åtta dagar från åtgärdens vidtagande, gånge den där så ske kan åter.

6 §.

Infaller ej dag, till vilken målet instämts, sist å fjortonde dagen från den, då polismyndigheten meddelat beslut, som i 4 § omförmäles, må, så framt ej djuret blivit avlivat eller försålt, den, mot vilken talan väckts, påkalla Konungens befallningshavandes prövning av polismyndighetens beslut.

Vad Konungens befallningshavande beslutar gånge omedelbart i verkställighet.

7 §.

Har talan om ansvar för djurplågeri blivit anhängiggjord, och yrkar svaranden, i fall då djuret icke blivit avlivat eller försålt, att vidtagen åtgärd skall upphävas eller ändras, har domstolen att så snart ske kan meddela beslut i frågan.

Över beslutet må klagan föras allenast av svaranden. Meddelas beslutet under rättegången, skall klagan däröver föras särskilt.

8 §.

Ersättning till veterinär för besiktning, så ock övriga kostnader, vilka föranledas av åtgärd, som enligt denna lag vidtages, skola förskjutas av allmänna medel.

I slutliga utslaget i målet angående djurplågeri skall domstolen pröva,

huruvida nämnda kostnader skola till statsverket återgäldas av allmän åklagare eller av den tilltalade. Ej må åklagaren därtill förpliktas i annat fall än då den åtgärd, som föranlett kostnaderna, blivit av honom utan skäl vidtagen.

Har djuret av polismyndigheten försålts, skall polismyndigheten, i avbidan på domstolens beslut i kostnadsfrågan, av försäljningssumman innehålla belopp, svarande mot vad av allmänna medel förskjutits.

9 §.

Med polismyndighet avses i denna lag å landet landsfogde, landsfiskal, polisuppsyningsman eller poliskommissarie samt i stad magistrat, polismästare, stadsfiskal eller chef för detektiv polisavdelning.

10 §.

Närmare föreskrifter angående tillämpningen av denna lag meddelar Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1921.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
fredagen den 13 februari 1920.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
UNDÉN,
THORSSON,
HOLMQUIST,
OLSSON.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Löfgren anmälde riksdagens skrivelse den 4 maj 1917, nr 126, däri riksdagen, i anledning av en inom andra kammaren väckt motion, nr 246, hemställt, det Kungl. Maj:t tacktes låta utarbeta förslag till sådan ändring i strafflagen, varigenom begreppet straffbart djurplågeri utvidgades att omfatta även andra fall av djurplågeri än sådana som ådagalade »uppenbar grymhet», samt anförde:

Historik.

»I 1734 års lag fanns icke någon bestämmelse om straff för djurplågeri. I anledning av motioner, väckta vid 1857—58 års riksdag, hemställde lagutskottet, att ständerna måtte besluta en så lydande författning: »Visar någon i behandling av egna eller andras kreatur uppenbar grymhet; straffes med böter från fem till och med etthundra riksdaler riksmünt.» Denna hemställan bifölls av riksdagen och den 21 december 1857 utfär-

dades »förrättning angående ansvar för misshandling av djur» av nyss angiven lydelse. Stadgandet upptogs härifrån oförändrat i allmänna strafflagen av år 1864, 18 kap. 16 §.

I ett flertal vid olika riksdagar väckta motioner gjordes emellertid gällande, att berörda bestämmelse vore föga tillfredsställande. I sådant hänseende framhölls särskilt, att de förefintliga straffbestämmelserna icke ägde tillämpning å vilda djur, utan endast på »kreatur», d. v. s. husdjur; att icke ens husdjuren genom nämnda bestämmelser åtnjöte tillräckligt skydd; samt att straffet för djurplågeri i allt fall vore så ringa, att en väsentlig höjning därav vore av nöden.

Nya lagberedningen, som erhållit i uppdrag att företaga en revision av strafflagens straffbestämmelser, föreslog beträffande förevarande lagrum, att straffmaximum skulle höjas från 100 till 500 kronors böter. I övrigt föreslog nya lagberedningen ingen ändring i lagrummets lydelse. Sedan Kungl. Maj:t till 1890 års riksdag framlagt proposition i enlighet med nämnda förslag och riksdagen i denna del bifallit propositionen, utfärdades lag i ämnet den 20 juni 1890. Denna straffskärpning befanns dock snart otillräcklig. I anledning av därom väckt motion hemställde riksdagen i skrivelse den 19 april 1899, att Kungl. Maj:t täcktes låta utarbeta och för riksdagen framlägga förslag till sådan ändring av 18 kap. 16 § strafflagen, att i straffsatsen för djurplågeri upptoges jämväl frihetsstraff till lämplig utsträckning. Redan följande år framlade Kungl. Maj:t för riksdagen förslag, att till 18 kap. 16 § strafflagen i dess dåvarande lydelse skulle göras följande tillägg: »Äro omständigheterna synnerligen försvårande; må till fängelse i högst sex månader dömas». Kungl. Maj:ts förslag vann riksdagens bifall, varefter lag i ämnet utfärdades den 29 juni 1900. Den i förevarande lagrum bestämda straffsatsen har därefter icke undergått någon förändring.

Redan vid 1877 års riksdag framhöll enskild motionär, att det skydd emot grym och hänsynslös behandling, som genom stadgandet i 18 kap. 16 § strafflagen i dess dåvarande lydelse blivit berett åt husdjuren, syntes med allt skäl böra förunnas alla slag av djur. Varken denna motion eller de motioner av enahanda innebörd, som väcktes vid några efterföljande riksdagar, föranledde emellertid till någon riksdagens åtgärd. Först år 1907 beslöt riksdagen på förslag av enskild motionär för sin del antaga följande ändrade lydelse av nämnda paragraf: »Visar någon i behandling av djur uppenbar grymhet; straffes med böter. Äro omständigheterna synnerligen försvårande; må till fängelse i högst sex månader dömas.» Denna

ändring godkändes av Kungl. Maj:t; och utfärdades i överensstämmelse härmed lag i ämnet den 12 juli 1907, varefter ändring av förevarande lagrum ej ägt rum.

Vid 1912 års riksdag väcktes motioner, i vilka hemställdes om sådan ändring av 18 kap. 16 § strafflagen, att det straffbara djurplågeriet skulle angivas med orden »misshandel av djur». Dessa motioner blevo av lagutskottet avstyrkta. Vid frågans behandling inom riksdagen stannade kamrarna i olika beslut. Under det första kammaren biföll utskottets hemställan, beslöt andra kammaren på grundvalen av en vid utskottsutlåtandet fogad reservation för sin del skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan, att Kungl. Maj:t täcktes låta utarbета förslag till sådana bestämmelser, varigenom begreppet straffbart djurplågeri utvidgades att omfatta även andra fall av djurplågeri än sådana, som ådagalade »uppenbar grymhet».

Såsom skäl för sin avstyrkan hade 1912 års lagutskott bland annat anført, att uttrycket misshandel i vår strafflag erhållit en alldeles särskild betydelse, nämligen den, i vilken ordet förekomme i strafflagens 14 kap. »om mord, dråp och annan misshandel», varför detta brottsbegrepp icke lämpligen kunde utan vidare användas även i fråga om djur; varjämte utskottet hänvisade till den allmänna revision av strafflagen, som för närvarande förbereddes. Mot de skäl för avstyrkande, utskottet åberopat, anfördes emellertid i ovannämnda reservation bland annat:

»På de skäl, som anförts av utskottets majoritet, finna vi oss ej kunna tillstyrka motionärernas förslag att vid karakteriserande av djurplågeribrottet uttrycket »uppenbar grymhet» utbytes mot ordet »misshandel». På samma gång kunna vi dock ej bestrida riktigheten av motionärernas mening, att förstnämnda uttryck på ett allt för snävt sätt begränsar vad som i ifrågavarande avseende bör anses straffbart. Domstolarna synas också ofta i sin lagtillämpning benägna att giva uttrycket »uppenbar grymhet» en mera omfattande betydelse än som ursprungligen torde därmed hava avsetts. Då emellertid denna tendens i domstolarnas praxis är långt ifrån allmän, oaktat den säkerligen stödjdes av rättsuppfattningen hos större delen av vårt folk, synes det önskvärt, att djurplågeribegreppet i själva strafflagen erhåller en något vidare omfattning.»

I stället för den formulering av stadgandet i 18 kap. 16 § strafflagen, som vid 1912 års riksdag föreslagits, hemställdes i en vid 1913 års riksdag väckt motion, att åt lagrummets första punkt skulle givas följande avfattning: »Djurplågeri straffas med böter».

I motionen anfördes bland annat: »Tveksamheten att ändra djurplågeriparagrafens lydelse synes bottna i svårigheten att finna ett korrekt språkligt uttryck för begreppet straffbart djurplågeri. Varje försök till omskrivning av detta begrepp synes på förhand vara dömt att misslyckas. Dock torde saken i själva verket vara enklare än den ser ut. I stället för omskrivningar sådana som »uppenbar grymhet vid behandling av djur», »grymhet i behandling av djur», »misshandel av djur», m. fl. torde utan risk för missförstånd kunna sättas helt enkelt »Djurplågeri straffas med böter», etc. Ordet djurplågeri har redan vunnit burskap i svenska språket. Allmänna rättsmedvetandet uppfattar detta ords betydelse. Att plåga djur är straffvärt. Begreppet »plåga» innebär i detta sammanhang en avsiktlig handling eller också straffvärd tanklöshet. Vilka omskrivningar för djurplågeribegreppet, som än kunna uppfinnas, torde det dock aldrig kunna tänkas, att alla former av straffvärt djurplågeri däri kunna specificeras, och vilken form en ny djurplågeriparagraf än kan få, så torde det ändock till sist få lämnas åt domstolarna att i varje särskilt fall avgöra, huruvida straffbart djurplågeri föreligger eller ej.»

I avgivet utlåtande i anledning av denna motion anförde lagutskottet: Utskottet funne, i likhet med motionären och reservanterna vid 1912 års utskottsbetänkande, det ifrågavarande lagrummet icke kunna anses giva ett riktigt uttryck för vad som enligt numera rådande uppfattning borde hänföras till straffbart djurplågeri och ansåge därför en omarbetning av stadgandet vara av behovet påkallad. Det torde med fog kunna påstås, att den allmänna rättsuppfattningen såsom straffvärt djurplågeri stämplade flera fall, som enligt nu gällande bestämmelse vore straffria eller åtminstone endast med stor tveksamhet kunde därunder inbegripas. Härtill komme, att stadgandets nuvarande avfattning lätteligen kunde giva anledning till och även syntes hava föranlett ojämnheter vid tillämpningen, i det att domstolarna å några orter under intryck av den rådande uppfattningen såsom straffbar bedömt behandling av djur, vars bestraffande domstolarna å andra håll ansett uteslutet på grund av stadgandets ordalag.

I vissa nyare utländska strafflagar hade en mera utförlig beskrivning lämnats på förevarande brottsbegrepp, varigenom åt detsamma även givits en vidsträcktare räckvidd än hos oss. Så vore t. ex. i den norska strafflagen av år 1902 stadgat straff för den, som »ved vanrøgt, overanstrengelse eller paa anden maade gjør sig skyldig i grov eller onskabsfuld mishandling av dyr eller som medvirker hertil»; dock gjordes visst undantag till förmån för den vetenskapliga vivisektionen. I den italienska strafflagen av år 1889

straffades för djurplågeri den, som behandlade ett djur grymt eller utan nödvändighet misshandlade det eller tvingade det till överdriven ansträngning.

Ehuru utskottet sålunda vore ense med motionären därom, att den nuvarande beskrivningen på förevarande brottsbegrepp i strafflagen icke vore tillfredsställande, kunde utskottet dock icke finna den av motionären föreslagna formuleringen lämplig. Innebörden av ordet djurplågeri torde vara alltför obestämd, för att med detta ord skulle med erforderlig klarhet kunna angivas, vilka handlingar av ifrågavarande slag skulle vara straffbara. Särskilt syntes den av motionären föreslagna formuleringen föga ägnad att förhindra den olikhet vid bedömandet, som även det nuvarande stadgandet, enligt vad ovan nämnts, medgivit.

Huru vid en utvidgning av förevarande brottsbegrepp stadgandet därom skulle formuleras, borde enligt utskottets mening ankomma på en närmare undersökning, vilken borde genom Kungl. Maj:t verkställas. Denna undersökning syntes dock icke behöva anstå till den fullständiga revisionen av strafflagen, som för närvarande förbereddes.

Utskottet hemställde alltså, att riksdagen måtte i anledning av förevarande motion besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utarbета förslag till sådan ändring i strafflagen, varigenom begreppet straffbart djurplågeri utvidgades att omfatta även andra fall av djurplågeri än sådana, som ådagalade »uppenbar grymhet». Denna hemställan bifölls av andra kammaren men avslogs av första kammaren.

I den i början av mitt anförande omförmälda motionen vid 1917 års riksdag hade motionären hemställt, att riksdagen ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t behagade låta utarbета och för riksdagen framlägga förslag till sådan bestämmelse i strafflagen, att kupering av hästar — därest den icke av uteslutande veterinära skäl ansåges nödvändig — skulle betraktas som straffbart djurplågeri.

Lagutskottet förklarade i avgivet utlåtande sig finna motionärens yrkande behjärtansvärt. Kuperingen måste genom det ingrepp, som därvid gjordes å en vital del av djurets kropp, åsamka djuret sådan smärta, att ingreppet, därest det icke vore motiverat av veterinära skäl, finge betraktas såsom djurplågeri. Emellertid torde denna övergående smärta vara jämförelsevis obetydlig i förhållande till den olägenhet och plåga, som för framtiden vållades hästen därigenom att han berövats sitt naturliga försvarsmedel mot insekter. Såsom i motionen omförmäls hade kuperingen jämväl i vissa fall blivit bedömd såsom djurplågeri, medan i andra fall så ej varit förhållandet. Utskottet funne därför önskligt, att bestämmelsen i 18 kap.

16 § strafflagen för djurplågeri erhöile sådan avfattning, att ifrågavarande förfarande inginge under densamma. Fråga om en ändring av lagrummet i syfte att därunder inbegripa även sådan plågsam behandling av djur, vilken med dess nuvarande lydelse ej ansetts kunna hänföras därunder, hade vid upprepade tillfällen varit föremål för riksdagens behandling. I anslutning till vad utskottet förordat vid 1913 års riksdag hemställde utskottet, att riksdagen måtte i anledning av den förevarande motionen besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utarbета förslag till sådan ändring i strafflagen, varigenom begreppet straffbart djurplågeri utvidgades att omfatta även andra fall av djurplågeri än sådana, som ådagalade »uppenbar grymhet.»

Denna hemställan bifölls, såsom jag förut nämnt, av riksdagen.

I anledning av riksdagens förevarande skrivelse har styrelsen för stamboksföreningen för svenska ardennerhästen till Kungl. Maj:t inkommit med en framställning, däri bland annat anføres:

*Styrelsen
för stamboks-
föreningen för
svenska ar-
dennerhästen.*

Utan att ingå på frågan om lämpligheten i övrigt av en ändring i den riktning riksdagen föreslagit beträffande bestämmelsen i 18 kap. 16 § strafflagen ville styrelsen framhålla att, för den händelse en ändring av sagda § skulle ske på sådant sätt, att all svanskupering, som icke föranleddes av sjukdom, därigenom bleve omöjliggjord, skulle landets numera i stark blomstring stadda ardennerhästavel därmed tillfogas en synnerligen kännbar skada och förlust. Kupering av hästsvansar avsåge att göra djurens utseende mera tilltalande, framförallt att få bakpartiernas exteriörer att te sig fördelaktigare; dessa partiernas muskulatur framträdde tydligare genom svanskuperingen och kunde därigenom också lättare bedömas, liksom hästarnas svansförling genom kuperingen bleve bättre och vackrare på grund av svansens minskade tyngd. Skulle nu all svanskupering genom lag förbjudas, bleve närmaste följden härav, att de hos oss producerade avelsdjuren av ardenneras skulle vid jämförelse med de hit importerade avelsdjuren av samma slag — i utlandet skedde kupering av hästsvansar i stor utsträckning — värdesättas lägre än de förtjänade, såväl av prisnämnder som framförallt av allmänheten. Ett förbud mot kupering av hästar skulle härigenom med all säkerhet föranleda en ökning av hästimporten i högre grad än en sådan import vore behövlig eller ens önskvärd, vare sig man såge saken ur uteslutande hästavelssynpunkt eller därjämte också betraktade dess nationalekonomiska sida. Ett sådant förbud skulle jämväl verka kraftigt hämmande på en framtida export i större skala av svenska avelsdjur av ardenneras.

Landet hade nämligen, om det förstode att rätt tillvarataga sina intressen på detta område, de bästa utsikter att efter världskrigets avslutande få en synnerligen lönande export av kallblodiga avelsdjur till stånd samt landets redan förut välkända ardennerhästar även på detta gebit inarbetade på världsmarknaden. Komme förbud mot all svanskupering till stånd, skulle i konkurrensen med holländare, tyskar och belgier våra goda förutsättningar i övrigt icke kunna förhjälpa oss till nyss antydda måls vinnande, om vi ej samtidigt förmådde att bibringa våra för världsmarknaden avsedda djur den typ, som man här önskade och vore van att finna hos hästar av belgiskt ursprung. Och utan kuperade svansar komme denna typ aldrig att tillfullo framträda. Styrelsen ansåge fullt riktigt att, om och när svanskupering utfördes på ett oändamålsenligt och för djuren särskilt plågsamt sätt, borde sådant kunna beivras. Opererades svanstången bort ända upp i närheten av svansroten, vilket stundom förekomme i Belgien och Tyskland, eller utfördes operationen på icke sakkunnigt sätt och med för ändamålet otjänliga verktyg, så borde en sådan svanskupering anses förkastlig och straffvärd. Men nämnda och liknande fel torde sällan vara att befara hos oss. Avklippes åter endast de yttersta kotorna på svanstången, vars nedre del vore tunn och köttfri samt fattig på blodkärl och nerver, och utfördes operationen med ett särskilt för detta ändamål avsett instrument, så skedde den så ögonblickligt och vore för hästen så smärtfri, att han icke alls reagerade för den. Själva avklippningen av svanstångens nedersta kotor kunde till och med äga rum medan hästen åte sitt foder, utan att han ens avbröte sin måltid under operationens verkställande. Då emellertid någon blödning härvid alltid förekomme, brukade denna stillas medelst bränning av sårytan med ett varmt järn. Denna senare åtgärd hade av djurskyddsvännerna betecknats såsom djurplågeri. Att bränningen vore förenad med någon smärta för djuret kunde ingalunda förnekas, men när endast nedre delen bortopererades — den övre vore vida mera köttfull — och bränningen verkställdes med ett för ändamålet avpassat järn, bleve den uppstående smärtan helt lindrig och endast ögonblicklig. Brännjärnet vore emellertid icke nödvändigt att tillgripa, men ansåges efter utförandet av ifrågavarande operation vara mera omedelbart verksamt än annat blodstillande medel. Skedde operationen på sakkunnigt, nu antytt sätt, vilket brukade vara vanligt när den förekomme hos oss, bleve den aldrig åtföljd av några som helst komplikationer och kunde icke med något verkligt berättigande stämplas som djurplågeri. Emellertid hade man sökt göra gällande, att svanskuperingen medförde den största plåga för hästarna därigenom, att

djuren genom den berövades sitt naturliga skydd mot flygfän, vilket skydd, särskilt när hästarna vistades på bete, vore för dem av största betydelse. Härvid vore dock att märka, att avelsdjur, om vilka frågan här rörde sig, sällan eller aldrig utsläpptes på bete. Stona behövdes i jordbruksarbetet och hingstarna tjänstgjorde som beskällare. Dessutom vore det en fullkomlig missuppfattning, som motståndarna mot svanskupering uppenbarligen gjorde sig skyldiga till, att en kuperad svans alltid vore i sin helhet lika kort som dess svanstång. Detta gällde visserligen för s. k. lyxhästar av rid- och vagnshästslag, för vilka kortklippta svansar vore en modesak, men ingalunda för kallblodiga avelsdjur av ardennergass. Här finge svansen efter kuperingen en längd, som vore fullt tillräcklig att i vanliga fall utgöra ett gott och verksamt skydd mot flygfän å de delar av hästkroppen, som vore mest utsatta för dessa smådjurs angrepp, nämligen under svansen, på insidan av låren och runt skapet. Om hästarna skulle på bete, ej skulle delta i några utställningar och ej salubjudas, läte ju varje omtänksam djurägare den kuperade hästsvansen såväl som den icke kuperade utväxa till den längd, som motsvarade det mest verksamma flugskyddet. Intoge Sverige den ställning på världsmarknaden att det uti ifrågavarande avseende kunde diktera modet och fordringarna, skulle styrelsen för sin del gärna vilja bidra till att omedelbart avskaffa den nu på världsmarknaden utan undantag förekommande seden att kupera svansarna på hästar av belgiskt ursprung. Men som det nu vore och då vi med all säkerhet icke förmådde utöva något inflytande på världsmarknadens traditionella fordringar i berörda hänseende, måste styrelsen på det bestämdaste reagera mot försök att avskaffa detta hos oss sparsamt förekommande bruk genom att i lag stämpla detsamma såsom straffbart djurplågeri.

Vid denna framställning fanns fogat ett av veterinärhögskolans lärarekollegium på begäran av Skånings och Valle häradsrätt i visst mål avgivet yttrande angående frågan huruvida kupering av hästar, verkställd av sakkunnig person eller eljest på sakkunnigt sätt, finge antagas utgöra uppenbar grymhet emot djuren. I detta yttrande anför lärarekollegiets majoritet (professorerna J. Vennerholm, K. A. Hj. Dahlström och M. H. Stålfors samt regementsveterinären A. R. Pålman) bland annat följande:

Veterinärhögskolans lärarekollegium.

Den operation, som benämndes »kupering» av hästar, bestode i en stympning av hästens svans genom att svanstången förmedelst ett instrument av ett eller annat slag avkortades, varefter såret i regel för stillande av blödning brändes med glödande järn.

Själva avtagandet av svansen skedde, om lämpligt instrument användes, så ögonblickligt, att någon betydligare smärta icke torde av djuret förnimmas, men den därefter skeende blodstillningen, om den skedde medelst glödande järn, medförde däremot alltid en avsevärd smärta, naturligtvis under förutsättning att hästen ej därvid vore narkotiserad. Det uppkomna såret förorsakade vidare hästen till en början en viss grad av lidande, i synnerhet när han rörde svansen eller den tillfälligtvis komme i beröring med föremål omkring honom.

Betänkligare vore likväl, enligt kollegiets mening, att hästen genom kupeeringen i hög grad berövades sitt naturliga skydd mot flugor och andra flygfän, vilka såväl i stallet som då hästen befunne sig på bete eller ginge i arbete i hög grad kunde besvära honom. Kollegiet kunde nämligen icke dela den mening, att en kuperad svans utgjorde bättre skydd mot generande flygfän än en ostympad svans.

Då operationen obestridligen, utförd såsom den vanligen skedde, icke blott omedelbart medförde en viss grad av smärta, utan även i det följande vållade hästen betydande andra olägenheter, så måste enligt kollegiets åsikt denna stympning, så snart den utfördes för lyx- eller modeändamål, betecknas såsom uppenbar grymhet. Genom Svea hovrätts laga kraftvunna utslag den 6 maj 1904, vilket i betraktande av att djurplågeriförseelser i regeln icke numera bleve föremål för Kungl. Maj:ts högsta domstols prövning, torde få betraktas såsom prejudikat, vore det fastslaget, att avklippning av svanstången på hästen med därpå följande bränning av det färska såret vore jämlikt 18 kap. 16 § strafflagen uppenbar grymhet mot djur.

Det funnes emellertid fall, då en kupering måste anses vara icke blott berättigad utan t. o. m. rent nödvändig, såsom vid vissa skador eller sjukdomar å svansen, t. ex. svulster, ävensom å hästar, som hade ovanan att »taga tömmen» med svansen o. s. v.

Häradsrätten hade även anhållit, att lärarekollegiet ville avgiva utlåtande, huruvida svanskupeeringen betingades av något, utöver den enskildes vinstsynpunkt stående, allmänt intresse, såsom främjandet av den svenska hästaveln eller dylikt. Beträffande detta spörsmål anförde lärarekollegiet: Inom vissa hästraser, särskilt den belgiska och därmed besläktade raser, företoges operationen mycket allmänt, och vore orsaken härtill att söka däruti, att den hos dessa raser i allmänhet starkt utvecklade kors- och lårskulaturen efter kupeeringen framträdde bättre, så att bakdelen därigenom syntes kraftigare utvecklad. Följden av detta mod hade blivit, att kännare av nämnda hästraser så vant sig vid det utseende, som hästen i

kuperat tillstånd företedde, att man vid bedömandet av sådana hästar, egendomligt nog, syntes hava svårt att även med bästa vilja abstrahera därifrån, och det kunde därför hända, att om två i övrigt fullkomligt lika ardennerhästar framfördes till bedömande vid premiering, försäljning o. s. v., och den enes svans vore kuperad, den andres icke, den förre tillerkändes företrädet. En svensk uppfödare av ardennerhästar kunde således, ur enskild vinstsynpunkt sett, vid konkurrens med importörer av dylika djur befinna sig i en ogynnsam ställning, om han icke följde det gängse modet och kuperade sina avelsdjur. Genom förbud mot kupering och genom importförbud för kuperade avelsdjur skulle ju inom få år inom vårt land uppfödda ardennerhästar komma till sin fulla rätt ur konkurrenssynpunkt sett. Då landet likväl för närvarande svårligen kunde helt undvara import av utländskt avelsmateriel, kunde därför ett dylikt förbud lätt medföra skada för vår ardenneravel genom att i realiteten verka därhän, att importen av avelsmateriel därigenom så gott som helt och hållet avstängdes.

Det torde vidare vara påtagligt, att så länge man i utlandet fasthölle vid kuperingen av ifrågavarande hästar, ovannämnda restriktioner skulle vålla svårigheter vid export av i Sverige födda avelsdjur av belgisk ras till länder, där modet med kupering bibehölles.

Då enligt kollegiets åsikt denna import och export tills vidare icke utan olägenhet torde kunna undvaras, och då således ett, utöver den enskildes vinstsynpunkt stående, allmänt intresse syntes föreligga, finge kollegiet, utan att därmed hava uttalat sitt gillande av svanskuperingen för lyx- eller modeändamål, framhålla, att kuperingen ur hästavelssynpunkt tyvärr måste tillerkännas en viss praktisk betydelse, vilket vid tillmätande av straffsatsen för ett begånget djurplågeri torde kunna tjäna såsom för-mildrande omständighet.

Professorerna J. P. Lundgren och E. T. Nyström yttrade i avvikande mening: I den av kollegiets majoritet uttalade åsikten, att kuperingen av ardennerhästar, avsedda till avel, för närvarande ur hästavelssynpunkt måste tillerkännas en viss praktisk betydelse instämde Lundgren och Nyström till fullo. Vad åter beträffade besvarandet av frågan huruvida kuperingen kunde anses medföra något lidande av den svårare art, att det kunde betraktas såsom uppenbar grymhet mot djuren, vore Lundgren och Nyström däremot av annan mening än kollegiets övriga ledamöter, i det Lundgren och Nyström ansåge, att operationen i fråga, ehuru den onekligen medförde en viss grad av smärta och även förorsakade hästen den olägenheten, att han härigenom hade svårare att värja sig mot flugor och vissa andra

insekter, dock icke förorsakade något lidande av den svårare art, att den kunde betraktas såsom uppenbar grymhet mot djuret. Det skulle också enligt Lundgrens och Nyströms mening kunna leda till betänkliga konsekvenser för husdjursskötselns praktiska bedrivande, om ett i fullt lovligt syfte företaget ingrepp, som icke förorsakade djuret större lidande än en hel del andra åtgärder, som för husdjurens rätta utnyttjande vore brukliga och nödvändiga, skulle komma att stämpas såsom straffbart djurplågeri.

Stuteriöverstyrelsen.

Stuteriöverstyrelsen, som i anledning av stamboksföreningens framställning avgivit utlåtande, har i likhet med lärarekollegiet vid veterinärhögskolan såsom sin mening uttalat, att kupering av svansarna å avelsdjur av ardennergass hade visst berättigande och vore av ganska stor ekonomisk betydelse, särskilt i fråga om djur, som skulle säljas till export och alltså måste möta konkurrens med hästar från andra länder. Detsamma gällde även i vissa fall beträffande s. k. lyxhästar av ädelt slag.

Om genom kuperingen, såsom sig borde, borttoges endast omkring en tredjedel av svanstången och operationen utfördes av sakkunnig person, torde den smärta, som vore förenad med kuperingen, och de olägenheter densamma medförde för hästen, icke vara av sådan art, att åtgärden kunde betecknas såsom straffbart djurplågeri. Annorlunda tedde sig emellertid kuperingen, om densamma utfördes så att större delen av svanstången borttoges under rå och hårdhänt behandling utan lämpliga instrument samt utan praktiskt syftemål. Styrelsen ville emellertid framhålla, att förutom de ej så sällsynta, av lärarekollegiet vid veterinärhögskolan omnämnda fall av svalgster å svanstången samt hästens ovana att »taga töm» o. s. v., som kunde göra det nödvändigt att företaga kupering, även en del andra specialfall förekomme, då det kunde anses berättigat att låta verkställa svanskupering.

Departementschefen.

Att åt det ifrågavarande lagrummet bör givas en sådan avfattning att därunder även komma fall, angående vilkas hänförelse till djurplågeri för närvarande råder tveksamhet, finner jag mig böra förorda. Såsom djurplågeri bör anses varje handling, som kan betecknas som misshandel av ett djur, således varje handling, som tillskyndar djur lidande av ej alltför obetydlig beskaffenhet och icke varit av omständigheterna påkallad. Under begreppet djurplågeri skulle alltså icke falla varje hård behandling av ett djur. Tillskyndas djur smärta i praktiskt syfte, såsom t. ex. vid aga, och är behandlingen ej svårare än omständigheterna påkalla, kan djurplågeri ej anses föreligga.

Förut hava berörts de svårigheter, som möta, att giva det ifrågavarande lagrummet en tillfredsställande avfattning. Vid överbägande av olika förslag, som i sådant avseende förelagts mig, har jag funnit mig kunna förordna, att detsamma gives en lydelse utformad med ledning av ordalagen i 1 § av den danska lagen den 17 maj 1916 om skydd för djur. Denna paragraf innehåller att den, som misshandlar djur eller genom överansträngning, vanvård eller på annat sätt behandlar djur oförsvarligt, straffas med böter från tjugu till fyratusen kronor eller fängelse. Enligt den avfattning, jag ville förordna, skulle för djurplågeri straffas den, som gjorde sig skyldig till oförsvarlig misshandel eller överansträngning av djur eller genom vanvård tillfogade djur lidande. Jag vill nu närmare redogöra för grunderna för detta förslag.

De i den danska lagen använda begreppen misshandel, överansträngning och vanvård synas mig väl ägnade att läggas till grund för beskrivningen av djurplågerihandlingen. Beträffande misshandel ligger visserligen den invändningen nära, att uttrycket icke kan erhålla samma innebörd som i bestämmelserna om misshandel av människor i 14 kap. strafflagen. Den olikhet i detta avseende, som påkallas av beskaffenheten hos det misshandlade objektet, torde dock icke vålla olägenhet. Strafflagen innehåller redan nu i 11 kap. 4 § en bestämmelse om misshandel av lik, där nämnda uttryck äger en betydelse, som avviker från 14 kapitlets misshandelsbegrepp. I jämförelse med detta begrepp kan misshandel av djur icke anses omfatta sådana ingrepp i integriteten, som äro säregna för den mänskliga konstitutionen, utan hänför sig blott till ett tillfogande av smärta eller lidande i mera primitiv mening. Med denna tolkning synes uttrycket väl ägnat att ingå i brottsbeskrivningen. Det har också i främmande lagstiftning vunnit allmän användning.

Däremot vill det synas som om uttrycket i den danska lagen: »behandla djur oförsvarligt» skulle vara allt för obestämt för att läggas till grund för en straffbestämmelse. Då »oförsvarligt» endast betyder, att handlingen icke kan försvaras på grund av särskilda intressen, som påkalla dess företagande, komme handlingens beskrivning såsom »behandling av djur» uppenbarligen att förläna brottet en alltför vidsträckt omfattning. Oförsvarlig behandling kan sägas föreligga t. ex. då djur utsättes för fara att bliva skadat, även om skada icke sker; då djur användes för otuktigt bruk utan att tillfogas lidande; då remontryttaren genom olämplig inridning gör hästen skrämd och orolig för framtiden o. s. v. Formuleringen i den danska lagen har även övergivits i professor Carl Torps år 1917 offentlig-

gjorda förslag till strafflag, enär densamma ansetts alltför vittgående och obestämd.

För min del anser jag ordsammanställningen »misshandla», »överanstränga» och »vanvårda» ägnad att uttömmande beskriva djurplågeri-handlingen. En överblick över främmande lagstiftningar utvisar, att knappast någon särskilt uppmärksammas handlingstyp faller utanför den gräns, som vinnes med denna beskrivning. Visserligen erbjuda de förhållanden, som stå i samband med slakt, vissa svårigheter. Då avlivandet i och för sig icke kan straffas, måste för detta ändamål nödiga ingrepp tillåtas. Men kan ingreppet enligt vanlig praktisk åskådning icke betraktas såsom erforderligt medel för avlivandet, synes detsamma kunna och böra erhålla självständig betydelse och enligt vanliga regler bedömas såsom tillfogande av lidande, d. v. s. »misshandel». Ett annat viktigt fall är onödigt pinsam behandling vid transport. I allt huvudsakligt torde dock sådana handlingar kunna hänföras till »vanvård» (t. ex. olämpligt sammanpackande, underlåtenhet att sörja för föda o. s. v.), där de ej rentav antaga karaktären av misshandel.

En ytterligare begränsning av handlingstypen vid djurplågeri kan tänkas genomförd på grundval av en gradering utav hithörande handlingar. Straffet kan t. ex. inskränkas till åtgärder av »svår», »grov», »brutal» beskaffenhet. Den nu gällande bestämmelsen i 18 kap. 16 § visar en jämförelsevis snäv gränsdragning i denna riktning, då där förutsättes »uppenbar grymhet». I allmänhet äro dock beskrivningarna å brottet mera omfattande. Såsom ett exempel från senaste tid kan anföras formuleringen i professor Torps ovannämnda förslag år 1917: »den, som gör sig skyldig till grov misshandel, överansträngning eller vanvård av djur».

Det ligger emellertid i sakens natur, att en gradering av handlingen icke kan genomföras med något större mått av skärpa, och det förtjänar därför att undersökas, om icke en begränsning av detta slag kunde alldeles bortfalla. I själva verket synes både misshandel och överansträngning kunna kriminaliseras utan att behov av gradering gör sig gällande. Misshandel av djur innebär, på grund av vanligen föreliggande grövre konstitution hos objektet, i allmänhet, som jag förut framhållit, ett mera avsevärt ingrepp än som förutsättes för misshandel av människor. Även överansträngning innebär redan i och för sig en gradering i förhållande till ansträngning, vilken gör ytterligare gradering överflödig. Däremot kan vanvård svårigen straffbeläggas utan vidare. Vill man där undvika graderingen, kan detta endast ske genom att införa någon annan avgränsning.

En möjlighet härtill erbjuder det förhållandet, att vanvård äger betydelse såsom djurplågeri endast om densamma tillfogar djuret lidande. Annan vanvård, som t. ex. äventyrar djurets utvecklingsmöjligheter, dess högmjölknings- eller avelsförmåga o. s. v., kommer här icke i betraktande. Med tillämpning av denna synpunkt torde vanvårdshandlingen kunna beskrivas såsom tillskyndande av lidande genom vanvård.

Enligt förslaget liksom enligt gällande rätt straffas djurplågeri i förhållande till djur i allmänhet. Visserligen erhåller straffet för överansträngning och vanvård praktisk betydelse huvudsakligen i förhållande till husdjur eller djur i fångenskap. Någon anledning att för dessa fall särskilt begränsa brottsobjektet föreligger emellertid icke.

Därest misshandel, överansträngning eller vanvård av djur kriminaliseras oberoende av graden, måste särskild uppmärksamhet ägnas åt det förhållandet, att handlingar av detta slag ofta påkallas av legitima intressen och på grund därav framstå såsom fullt försvarliga. Denna synpunkt kan visserligen icke lämnas alldeles åsido ens beträffande misshandel, överansträngning eller vanvård av högre grad, men den erhåller en vida mer ingripande betydelse, därest även handlingar av ringare vikt inrymmas under djurplågeribegreppet.

En positiv reglering helt eller delvis av hithörande intressekollisioner är varken genomförbar eller erforderlig. På många områden kan hänvisas till vissa vedertagna grundsatser om vad som vid behandling av djur är tillåtet eller icke. Men även i andra fall torde det icke vara förenat med alltför stor vansklighet att avgöra, vad som med nuvarande kulturståndpunkt och samhällsåskådning skall anses befogat eller obefogat. Så t. ex. måste, som jag förut antytt, äga inom de gränser, som betingas av vanligen förekommande uppfostringsmetoder, anses tillåten. Kupering av hästsvansar för tillgodoseende av blotta lyx- eller modehänsyn är obefogad, men åtgärden kan bliva befogad i den mån den fortfarande uppbäres av ett allmänt avelsintresse. Det blir rättstillämpningens uppgift att här anpassa sig till åskådningen i livet självt. Naturligen förutsättes därjämte, att ingreppet sker med all den hänsyn till djuret, som praktiskt möjliggöres av nutida tekniska hjälpmedel. — Det speciella djurskyddsintresset har i detta och andra liknande fall tillfälle att på den allmänna övertygelsens väg medelbart inverka på rättstillämpningen.

Att intressekollisionerna icke regleras i lagen utesluter dock icke att en allmän erinran om kollisionfallen kan upptagas därstädes. I verkligheten spela de en så framträdande roll, att en sådan erinran, som i sak är obehövlig, måhända kan försvara sin plats. Det i förslaget använda

uttrycket »oförsvarlig» synes lämpa sig för ändamålet bättre än det i utländsk rätt vanligen förekommande uttrycket »onödig», vilket leder tanken mera till frånvaron över huvud av ett motstående intresse än till en avvägning mellan intressena å ömse sidor.

Den ifrågavarande förutsättningen bör emellertid med samma skäl anknyttas till samtliga handlingstyper i lagbudet, dock med undantag beträffande vanvård, vilket uttryck efter vanlig uppfattning i sig inbegriper något oförsvarligt.

Vad särskilt angår vivisektion såsom medel för vetenskaplig forskning eller undervisning, uppställas i främmande rätt stundom särskilda garantier mot djurplågeri. Det fordras t. ex. tillåtelse av eller åtminstone anmälan till myndighet, som därigenom beredes tillfälle att utöva kontroll. Eller bedömes vivisektion, som företages vid offentliga institutioner, enligt vanliga regler, under det att annan vivisektion underkastas begränsningar av nyssnämnda slag. Erfarenheten i vårt land torde icke hava ådagalagt behov av särskilda föreskrifter i detta ämne.

Då den föreslagna bestämmelsen skall infogas i nu gällande strafflag, torde det redan av denna anledning icke kunna ifrågakomma att straffa annat än uppsåtligt djurplågeri. Att särskilt omnämna uppsåtet i brottsbeskrivningen synes icke erforderligt.

I detta sammanhang ber jag få anmäla även ett annat ärende:

*Motion vid
1915 års
riksdag.*

Uti en vid 1915 års riksdag inom första kammaren väckt motion, nr 28, har motionären hemställt, »att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det tacktes Kungl. Maj:t låta utarbeta och för riksdagen framlägga förslag till sådan ändring av eller tillägg till 18 kap. 16 § strafflagen, att polismyndighet, under förbehåll, som trygga mot övergrepp, må lämnas befogenhet att vid fall av fortfarande grymhet mot och miss-handel av djur, varvid rättelse ej genom lämpor eller i den ordning lagen nu föreskriver vinnes, på ägarens bekostnad taga vård om sådant djur och i värsta fall låta nedslakta det».

I motionen anföres bland annat:

Personer, som av tanklöshet eller dåligt föredöme förleddes till grymhet mot djur, korrigerades lätt. Och i svårare fall torde straffhotet i 18 kap. 16 § strafflagen verka tillräckligt avskräckande från att upprepa brottet. Men råa naturer toge sällan rättelse eller avskräcktes. Då sinnet runne till eller rusdryckerna spelade in, trotsade de och framhärdade i sina dåliga handlingar. I regeln vore djurplågare också människoplågare

och såsom sådana fruktade och bleve därför länge lämnade oantastade vid sitt djurplågeri. Blev de tilltalade, behövde de endast i det längsta hålla sig undan eller under rättegången anlita de många utvägar, som stode öppna att draga ut på målet, för att särskilt på landsbygden långa tider kunna utöva djurplågeriet. Ja, straffet avskräckte dem icke ens från att fortsätta. Under tiden vore djuren ohjälpligt hemfallna åt sina plågoandar, tills i bästa fall döden befriade dem.

Lagutskottet anförde i avgivet utlåtande, nr 52, bland annat:

Lagutskottet.

Enligt vad motionären erinrat, hade vid tidigare tillfällen, nämligen åren 1896 och 1898, denna fråga motionsvis lagts under riksdagens övervägande i samband med andra spörsmål rörande effektivare djurskydd. Motionerna avstyrktes av lagutskottet, men ett yrkande i ifrågavarande riktning blev det sistnämnda året bifallet av andra kammaren och hade jämväl i första kammaren förespråkare.

Sedan dess hade denna fråga vilat. Då den genom förevarande motion ånyo bragtes under riksdagens prövning, ville det synas utskottet som om densamma under de förflutna decenniernas lopp finge anses hava kommit i viss mån i ett annat läge. Under inflytande av såväl skärpningar av straffsatsen i 18 kap. 16 § strafflagen som den allmänna rättskänslans gradvis stegrade reaktion mot en grym behandling av djuren, hade man i rättstillämpningen kommit att finna sig befogad till en vidsträcktare tolkning av uttrycket »uppenbar grymhet» i lagrummet än tidigare torde varit fallet. Sålunda torde man numera vara ense om att straff för djurplågeri borde ådömas icke blott den som av lust att tillfoga lidande eller av rått övermod förövade egentlig misshandel mot djur genom pryglung, stympning o. s. v.; utan till dylikt straff ansåges jämväl den hemfalla, som av grov likgiltighet eller långt driven snikenhet lämnade sina djur utan nödig föda eller vård, eller som utan nödtvång tillfogade dem lidande genom överdrivna ansträngningar eller genom underlåten behörig hänsyn till sår eller sjukdom, varmed djuret vore behäftat.

Men just i fråga om vissa grövre fall av dessa sistnämnda slag av djurplågeri syntes det icke kunna förnekas, att den skyldiges befordrande till laga näpst icke vore till fyllest för att tillfredsställa det sedliga medvetandet. I fråga om en akut djurplågande handling eller ett snart övergående grymt behandlingssätt över huvud vore tydligen intet annat medel än straff påkallat, utöver den befogenhet, som utan behov av lagstadgande givetvis tillkomme i första hand polismyndighet och under vissa omstän-

digheter en var enskild att ingripa till avstyrande av ett pågående ofog. Men annorlunda ställde sig saken i fråga om ett fortfarande lidande, som tillfogades djuren genom en alltjämt fortsatt vanvård eller överansträngning. Å ena sidan kunde rättskänslan icke finna sig tillfredsställd med den förväntan, att den skyldige i sinom tid, måhända efter en länge utdragen rättegång, skulle erhålla sitt vederbörliga straff, om emellertid, trots tillsägelse, trots väckt ansvarstalan, djurens vanvård oförändrad bestode. Och onekligen förekomme fall, om ock lyckligtvis sällan, där en trilska eller slö likgiltighet föreläge, som icke läte sig brytas genom åtal, knappast genom straffdom. Å andra sidan vore en avstyrande åtgärd i dessa fall en vida allvarsammare sak, enär dels ett verkligt och varaktigt besittningsingrepp kunde bliva av nöden, dels utväg kunde saknas att bestrida de med omhändertagande och vård förenade kostnaderna. Man kunde alltså icke förvåna sig över, om, såsom motionären givit exempel på, polismyndighet funne sig i saknad av lagstöd icke äga befogenhet till ett dylikt ingripande.

Utskottet funne alltså motionens syfte behjärtansvärt. Det finge emellertid ingalunda förbises, att ett realiserande av detta syfte vore förenat med avsevärda svårigheter, som i allt fall bjöde att man här framginge med synnerlig försiktighet. Motionären hade själv betonat att han insåge, att den ifrågasatta befogenheten till ingripande måste kringgärdas med betryggande garantier. Skulle emellertid syftet i tillfredsställande mån uppnås, kunde dessa garantier icke lämpligen sökas i ett domstolens beslut, avkunnat i samband med straffdomen i själva djurplågerimålet. Särskilt på landsbygden, med den omgång, varmed rättegångssättet där esomoftast vore förenat, komme den nödiga åtgärden i så fall gärna att vidtagas först då det vore för sent. Mot att lägga bestämmanderätten i de underordnade polismyndigheternas hand kunde anföras, att uppfattningen om vad som vore att betrakta som verkligt djurplågeri växlade högst betydligt hos olika funktionärer; och även om man fordrade tillstyrkande utlåtande från distriktsveterinär, kvarstode alltjämt, att även hos dessa tjänstemän åskådningarna i frågan skiftade efter sinnesart och betraktelsesätt i hög grad. Med hänsyn härtill kunde ifrågasättas att lägga avgöranderätten hos länets högsta polismyndighet, Konungens befallningshavande. Men i så fall torde antingen förfarandet bliva förenat med alltför stor omgång och tidsutdräkt, eller ock komme beslutet i själva verket att stödja sig på den underordnades ingångna rapport. Det torde därför i regel vara att föredraga, att den underordnade myndigheten finge själv fatta sitt beslut på eget ansvar.

Funne man sig böra stanna vid en sådan utväg, vore det emellertid

desto mera av nöden att skapa garantier mot missgrepp. Inträffande dylika missgrepp skulle nämligen icke blott kännas synnerligen kränkande för dem som därav drabbades, utan ock vara ägnade att bringa djurskydds-saken i misskredit. Först och främst torde sålunda befogenheten till åtgärd, som innebure ett ej blott helt tillfälligt skiljande från besittningen eller som medförde kostnader, avsedda att i sista hand drabba djurets innehavare, böra starkt begränsas till uppenbara fall av grovt djurplågeri. Och vidare torde behörigheten av den vidtagna åtgärden om möjligt med det snaraste bringas under domstols prövning, utan att djurets ägare behövde vidtaga särskild anstalt härför. För sådant ändamål syntes befogenheten till ingrepp av här åsyftade art lämpligen kunna bindas vid förutsättningen, att den mot vilken detsamma riktades redan blivit delgiven stämning med ansvarsyrkande för djurplågeriet, eller att han åtminstone blivit för sådan stämnings delgivning sökt. Domstolen skulle sedan tillkomma att, på vilket stadium av målet anledning därtill förekomme, upptaga till prövning frågan om åtgärdens bestånd, samt att i slutliga utslaget avgöra om uppkomna kostnader borde bäras av den tilltalade eller av den som företagit åtgärden eller ock stanna å statsverket.

Med nu givna antydningar ville utskottet självfallet icke göra anspråk på att hava givit någon slutgiltig lösning av förevarande spörsmål, utan endast ett första bidrag till dess utredning. Att en dylik utredning komme till stånd, funne sig emellertid utskottet böra förorda. Slutligen finge anmärkas, att om lagbestämmelser i frågan utarbetades, desamma icke på sätt motionären ifrågasatt, lämpligen kunde inarbetas i eller såsom tillägg fogas till 18 kap. 16 § strafflagen.

På grund av det anförda har utskottet hemställt, att riksdagen i anledning av den ifrågavarande motionen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t taga i övervägande huruvida, i vilken omfattning och på vad sätt, i fall av svårartat fortfarande djurplågeri genom vanvård eller annan uppenbar grymhet, offentlig myndighet kunde tilläggas befogenhet att, där ej rättelse annorledes kunde vinnas, ombesörja djurets vårdande eller befrielse från dess lidande, samt därefter för riksdagen framlägga de förslag, vartill sådant övervägande kunde föranleda.

Denna hemställan bifölls av riksdagen, varom till Kungl. Maj:t avläts *Riksdagen.* skrivelse den 27 maj 1915, nr 208.

Genom remiss den 2 juli 1915 anbefalldes samtliga länsstyrelser att, efter att i den omfattning, som prövades lämplig, hava inhämtat yttranden

Remiss.

från vederbörande polismyndigheter och länsveterinärer, avgiva utlåtande i anledning av riksdagens nyssberörda framställning.

*Avgivna
yttranden.*

Utlåtanden hava därefter inkommit från överståthållarämbetet och samtliga länsstyrelser. Med dessa utlåtanden har överlämnats ett stort antal yttranden från magistrater, kronofogdar, länsmän, poliskamrar, läns-, distrikts- och stadsveterinärer med flera myndigheter.

I de avgivna yttrandena med undantag för dem från magistraterna i Visby och Trälleborg, stadsstyrelsen i Djursholm, kronofogdarna i Torna och Bara härads fögderi och Göteborgs fögderi samt länsmännen i Södra Møre härads norra distrikt, Allbo härads södra distrikt och Stångenäs härad samt ett fåtal yttranden av mera odeciderat innehåll har den ifrågasatta lagstiftningen tillstyrkts; i ett stort antal av utlåtandena har därvid lagstiftningen betecknats såsom synnerligen välbehöfvig och av behovet påkallad.

Stadsstyrelsen i Djursholm har förklarat, att förhållandena i staden icke påkallade den ifrågasatta lagstiftningen. Med tanke på de svårigheter vid tillämpningen, som skulle komma att möta, därest lagändring skedde i det angivna syftet, hava magistraten i Visby och länsmännen i Södra Møre härads norra distrikt motsatt sig lagstiftningen i fråga. Magistraten i Trälleborg, som finner det betänkligt att lägga så stor diskretionär befogenhet i en åklagares hand, håller före, att hithörande förhållanden lämpligen regleras inom ramen av nu gällande lag, eventuellt med någon skärpning av straffsatsen. Kronofogden i Torna och Bara härads fögderi anser, att om en sådan befogenhet att ingripa mot djurägare, som i motionen föreslagits, lagfästes, komme följden helt visst att bliva den, att djurägare utsattes för ett olidligt spionerande från ömsinta så kallade djurskyddsvänners sida med ty åtföljande angivelser och polisundersökningar. Länsmännen i Allbo härads södra distrikt anser lagstiftningen ej erforderlig, enär enligt den erfarenhet, han från sitt distrikt ägde, vid förekommande fall av djurplågeri genom åtal vunnits icke blott att den brottslige blivit fälld till straff utan även att djuret befriats från sina lidanden. Kronofogden i Göteborgs fögderi finner sig icke kunna tillstyrka lagstiftningen i ämnet med hänsyn till dels svårigheten att konstatera om i det särskilda fallet djurplågeri föreligger dels till den ökning i göromål, som lagstiftningen skulle medföra för polismyndigheterna på landet. Länsmännen i Stångenäs härad anser icke tillräckliga skäl för den ifrågasatta lagstiftningen föreligga.

I några yttranden har framkommit, att den ifrågasatta lagstiftningen

kunde vara överflödig; det vore fråga om ett brott och det kunde vid sådant förhållande väl ej vara tvivel underkastat, att polismyndighet, trots saknaden av direkta lagbestämmelser, ägde vidtaga erforderliga åtgärder till förhindrande av brottets fortsatta förövande; i förtydligande syfte vore dock lagbestämmelser önskvärda. Så har länsstyrelsen i Malmöhus län framhållit, att tyngdpunkten i de blivande bestämmelserna ej torde vara den att tillerkänna polismyndigheten befogenhet att ingripa mot djurplågeri, då dylik befogenhet ej kunde med nuvarande lagstiftning fränkännas denna myndighet, utan ligga i reglering av det förfarande, som kunde komma till användning, och av kostnadsfrågan. Ur denna synpunkt vore det angeläget att giva bestämmelserna sådan avfattning, att någon inskränkning ej kunde anses ske i den polismyndigheten tillkommande rätt att ingripa vid djurplågeri, vilken grundades å polismyndighetens allmänna uppgift att avstyra brott.

I tillstyrkande utlåtanden har bland annat framhållits:

Vid vissa svårare former av fortfarande djurplågeri vore den skyldiges befordran till laga näpst icke tillfyllest för att tillfredsställa det sedliga medvetandet. Nutida uppfattning krävde otvivelaktigt i sådana fall jämväl ett ingripande för att hindra den skyldige från att fortsätta sitt brottsliga beteende. Några principiella betänkligheter mot ett sådant ingripande syntes icke kunna göras gällande, allenast nödiga garantier skapades mot missbruk av den befogenhet, som för ändamålets vinnande måste läggas i polismyndigheternas hand. Det förefölle som om de synpunkter, lagutskottet i avseende härå anlagt, vore väl lämpade att läggas till grund för en lagstiftning i ämnet. Att inarbeta de nödiga bestämmelserna i strafflagen torde icke gärna kunna komma i fråga, utan torde erforderliga föreskrifter böra inrymmas i särskild författning, vari jämväl det processuella förfaringssättet närmare reglerades.

Föreskrifter i den i riksdagens skrivelse angivna riktning vore av oundgängligt behov påkallade; det vore all anledning att förmoda, att blotta tillvaron av lagbestämmelser i sådan syftning skulle visa sig tillräckliga att förekomma mången vanvård och överansträngning av djur.

Om underordnad polismyndighet finge i lag bestämd rätt att själv på eget ansvar fatta beslut om djurs skiljande från vederbörande och om nedslaktande, borde likväl fara ej förefinnas för missgrepp. Det torde nämligen i verkligheten bliva så, att polismyndighet endast vid ett sådant lidande, som tillfogades djur genom en oupphörligen fortsatt och svår vanvård eller överansträngning, komme att ingripa på dylikt sätt, ty att i

otid göra så vore ju förenat med obehag och besvär utan åsyftade nyttan. En tillräcklig garanti för missgrepp vore säkerligen en bestämmelse, att åtal mot vederbörande ofördröjligen skulle ske, samt att domstolen skulle bestämma, vem som borde ersätta uppkomna kostnaden. Finge ej polismyndighet den ifrågasatta befogenheten, kunde allt fortfarande den, som gjort sig skyldig till djurplågeri, utan att hinder därför kunde resas, fortsätta djurplågeriet. Det förekomme att den, som åtalades för djurplågeri eller dömdes för sådant, i missnöje häröver än mera misshandlade sitt djur. För att kunna snabbt ingripa, där djurplågeri förekomme, vore lämpligt, att polismyndigheten på platsen lämnades befogenhet att på egen risk skilja djur från ägaren eller innehavaren.

Allmän åklagare borde äga att, efter inhämtande för varje särskilt fall av länsveterinärens utlåtande, från ägarens eller innehavarens vård avskilja det eller de genom hans förvällande lidande djuren samt antingen ombesörja att desamma förflyttades till någon närbelägen gård för erhållande av nödig skötsel och tillsyn till dess de blivit fullt återställda eller, om detta ej läte sig göra, anställa någon lämplig person för djurens vårdande på platsen. För övrigt borde allmän åklagare tillerkännas befogenhet att efter vederbörande veterinärs hörande vidtaga de åtgärder, som vid varje särskilt fall av djurplågeri kunde av omständigheterna påkallas.

Någon olägenhet av att låta lägre polisfunktionärer ingripa syntes ej böra befaras. Såsom en olägenhet skulle snarare kunna betraktas, om i ett fall av djurplågeri en polisman, som givit tillsägelse om rättelse men möttes av vägran att efterkomma tillsägelsen, ej skulle äga, om han eljest kunde det, ställa saken till rätta. Det syntes önskvärt, att medgivande till ingripande från polismyndighetens sida utsträcktes även till lindrigare fall av djurplågeri. Därest för ingripande av polismyndigheten uppställdes fordran på uppenbara fall av grovt djurplågeri, torde polismannen i de flesta fall komma att vägra åtgärd, enär graden av djurplågeri kunde av domstol bedömas på annat sätt än enligt polismannens uppfattning.

Enär fall kunde inträffa, då särskild skyndsamhet vore av nöden för att vinna det avsedda ändamålet eller djurets befriande från lidande, exempelvis då djurplågeri förövades av kringresande lösa personer, borde polismyndigheten erhålla befogenhet att, utan att inhämta överordnad myndighets beslut, skilja djuret från innehavaren, där så vore nödvändigt.

I allmänhet har framhållits, att åtgärd enligt lagen ej skulle få vidtagas, förrän yttrande av veterinär inhämtats. I några yttranden har emellertid anförts, att om i särskilt trängande fall besiktning av veterinär icke

kunde medhinnas, polismyndigheten skulle äga rätt att omedelbart ingripa, men borde i så fall ingripandet äga rum i närvaro av två ojäviga vittnen (två i lantbruk kunniga män, två nämndemän eller andra trovärdiga män, två i djurskötsel sakkunniga män, två sakkunniga och omdömesgilla personer, ledamot av hälsovårdsnämnd eller kommunalnämnd, ojävigt vittne), på det att tillförlitlig utredning om åtgärdens rättmätighet sedermera skulle kunna förebringas.

Även om för åtgärds vidtagande i allmänhet uppställdes fordran på intyg av veterinär, torde, då fråga vore om vanvård, sådant intyg ej ovillkorligen fordras, utan borde i dylikt fall intyg av annan person med insikt i husdjursskötselns allmänna grunder kunna accepteras.

Det torde böra föreskrivas, att åtal vid domstol skulle anhängiggöras inom viss kort tid efter det inskridandet ägt rum, vid äventyr att vidtagna åtgärder eljest förfölle.

Då ändamålet med de föreslagna lagbestämmelserna vore att åstadkomma ett omedelbart avbrott i djurplågeriet, borde det vara tillräckligt, att den skyldige blivit sökt med stämning, då dess fullständiga delgivning i särskilda fall kunde vara förenad med tidsutdräkt.

Det borde tillkomma domstolen, att, på vilket stadium av målet anledning därtill förekomme, upptaga till prövning frågan om vidtagen åtgärds bestånd samt att i slutligt utslag därefter avgöra, om uppkomna kostnader borde bäras av den tilltalade eller av den, som föranlett åtgärden, eller stanna å statsverket.

De kostnader, som föranleddes av den ifrågavarande lagstiftningen, borde förskjutas av allmänna medel, enär i annat fall kunde inträffa, att polismyndigheten finge vidkännas desamma.

Det torde böra föreskrivas, att där kostnad för ett omhändertaget djursvård ej stode i rimlig proportion till värdet av djuret, detsamma finge försäljas i den ordning, som vore föreskriven i fråga om utmätt lös egendom.

Uttryckliga stadganden om åklagarens rätt att för kostnadens täckande försälja det dödade eller vårdade djuret ävensom om huru denna försäljning skulle ske, vore erforderliga.

Därest djurplågeri skett av djurets ägare eller med hans vetskap, borde djuret anses förbrutet samt tillfalla djurskyddsförening eller annan.

I omhändertaget djur borde åtnjutas pant- eller retentionsrätt för uppkomna kostnader med förbehåll för annan tillkommande bättre rätt av dylik beskaffenhet.

Då det kunde ifrågasättas, huruvida alla personer, tillhörande de under-

ordnade polismyndigheterna, kunde anses äga nödig urskillning vid avgörande av frågan, om inskridande av ifrågavarande beskaffenhet vore påkallat, borde den föreslagna rätten allenast medgivas länsmän, stadsfiskaler och poliskommissarier samt högre polismyndigheter.

De myndigheter, som skulle erhålla befogenhet enligt lagen, torde vara magistrater, landsfogdar, landsfiskaler och polisuppsyningsmän (poliskommissarier) i köpingarna. Det skulle icke vara lämpligt att koncentrera denna befogenhet hos länsstyrelserna, emedan därigenom en ofta avsevärd omgång skulle utan verkligt behov åstadkommas. Ihågkommas måste ock att den, som hade rätt att inmana personer i häkte, väl ock kunde utöva befogenhet att beordra omhändertagande av skadade djur.

Av de inkomna utlåtandena framgår, att man i ganska stor utsträckning utan stöd av lag meddelat förbud för sjuka djurs användande intill deras tillfrisknande eller skilt vanvårdade eller eljest misshandlade djur från deras ägare. Då vederbörande fällts till ansvar för djurplågeri, synes även ersättningsskyldighet för de belopp, som av polismyndighet bevisligen utgivits för djurets omhändertagande och vårdande, av domstolen ålagts svaranden. I detta sammanhang må återgivas följande yttrande av länsstyrelsen i Norrbottens län: Flertalet allmänna åklagare inom länet hade uttalat, att för dem emellanåt så upprörande förhållanden förelegat att de icke tvekat att vid sidan av gällande lag — med risk att själva bliva dömda till ansvar och skadestånd — omedelbart ingripa genom att skilja det pinade djuret från dess innehavare och ombesörja dess nedslaktande. Länsmännens ekonomiska villkor vore i allmänhet ej lysande, och man kunde därför vara förvissad, att dylika åtgärder ej vidtagits utan att verkligt tvingande moraliska skäl förelegat. Man torde också utan tvekan kunna påstå, att då veterligen vederbörande djurplågare icke haft panna att klaga över de »övergrepp», vartill länsmännen i dessa fall gjort sig skyldiga, de underlåtit detta därför att de vetat med sig, att det allmänna rättsmedvetandet även på håll, där det uti här ifrågavarande avseende i allmänhet icke vore så särdeles vaket, inför det extrema fallet skulle reagerat till polismyndighetens fördel.

I underdånig skrivelse den 3 december 1917 har styrelsen för de svenska djurskyddsföreningarnas centralförbund hemställt, att Kungl. Maj:t måtte vid förevarande ärendes avgörande taga följande önskemål i övervägande:

att underordnad polismyndighet måtte lämnas befogenhet att direkt ingripa mot fortvarande eller upprepat djurplågeri och att det sålunda

icke måtte stadgas skyldighet för sådan polismyndighet vare sig att inhämta överordnad myndighets direktiv eller att införskaffa veterinärs- eller vittnesintyg, innan misshandlade djur kunde skiljas från deras ägare;

att polismyndigheten bereddes tillfälle att utan kostnad för sig i tveksamma fall anlita veterinär och att nödiga, av statsverket förskotterade medel ställdes till hans förfogande för djurens vårdande; samt

att lagen måtte omfatta uppenbara fall av fortvarande eller upprepat djurplågeri genom vanvård eller annan misshandel.

Såsom förut nämnts har den ifrågasatta lagstiftningen förordats från ett flertal håll. Även jag finner en lagstiftning på området böra komma till stånd. En sådan bör dock, såsom ock riksdagen förutsatt, avse allenast svårare fall av djurplågeri. Beträffande lindrigare fall av sådant brott synes en lagstiftning så mycket mindre påkallad som det redan med gällande bestämmelser lærer tillkomma polismyndighet att vidtaga de åtgärder, som kunna erfordras till förhindrande av fortsatt sådan förseelse. Med sådan myndighets förpliktelse att förhindra brotts begående lærer få anses följa rätt att vidtaga ej alltför vittgående inskridanden i enskild rätt, där sådant erfordras för nyssberörda syftes vinnande. I de fall åter, som i den förevarande lagstiftningen avses, skulle ofta i enskild rätt ganska ingripande åtgärder förekomma, nämligen djurs mera stadigvarande skiljande från deras ägare eller djurs avlivande. Då det måste anses tvivel underkastat, om så vidsträckt rätt nu tillkommer polismyndighet, samt i allt fall dess närmare reglerande är av behovet påkallat, har jag låtit inom justitiedepartementet utarbета förslag till bestämmelser i ämnet.»

Departementschefen.

Föredraganden redogjorde härefter för innehållet i berörda författningsförslag samt anförde därefter:

»Lagen äger endast tillämpning i fall av svårare djurplågeri. Att närmare angiva, när sådant skall anses föreligga, kan givetvis icke ske i lagen, utan avgörandet därutinnan måste anföras dem, som skola tillämpa lagen. Genom bestämmelserna om förfaringssättet vid ingripande enligt lagen torde garantier vunnits mot förhastade eller eljest ej påkallade åtgärder.

Innan djuret skiljes från ägaren eller innehavaren, skall polismyndigheten genom föreställningar och råd söka åstadkomma rättelse och först sedan detta visat sig resultatlöst, skall polismyndigheten omhändertaga djuret. Säkerligen kommer i många fall sådan åtgärd icke att bli erforderlig, då vederbörande kunna antagas välja att följa lämnade föreskrifter framför att

få djuren omhändertagna. Av inkomna yttranden framgår ock, att polismyndighets tillsägelse att på närmare angivet sätt vårda djur eller att låta avliva djur i många fall efterkommits endast mot löfte att åtal för djurplågeri i sådan händelse skulle utebliva.

Fordran på att veterinär skall anställa besiktning å omhändertaget djur, innan polismyndigheten beslutar, huru med djuret skall förfaras, har jag ansett icke böra eftergivas. Då det emellertid understundom kan möta svårigheter att inhämta veterinärs yttrande, innan djuret omhändertages, har medgivits, att tillkallandet av veterinär jämväl kan få äga rum omedelbart efter djurets skiljande från innehavaren.

Att besittningsingreppet ej bör vara varaktigare än omständigheterna kräva, torde utan vidare vara klart. Omhändertaget djur bör alltså återställas, så snart detta kan ske utan risk för vidare vanvård eller misshandel.

Riksdagen har i sin skrivelse ifrågasatt, att ansvarstalan för djurplågeri borde vara väckt, innan ingripande skedde. Då uppställande av en sådan fordran understundom skulle vara hinderlig för lagens syfte, har i stället föreslagits, att åtal ofördröjligen skall anhängiggöras mot den, gent emot vilken åtgärd enligt lagen vidtagits.

Rättsskipningen på landsbygden är, som bekant, i allmänhet förhållandevis långsam, och ganska stora ekonomiska intressen kunna genom ett ovist inskridande äventyras. Det synes därför böra stå den, mot vilken talan väckts, öppet att, därest målet ej förekommer vid domstolen inom viss kortare tid, i förslaget bestämd till fjorton dagar efter av polismyndigheten meddelat beslut om djurets behandling, få lämpligheten av polismyndighetens inskridande prövad av vederbörande länsstyrelse. Denna myndighets beslut i ämnet gäller givetvis endast tillsvidare och i avbidan på domstolens avgörande.

Att prövning av länsstyrelse ej kan påkallas, då djur avlivats, lärers väl få anses utan vidare klart. Likaså kan givetvis ej domstols prövning av befogenheten av den vidtagna åtgärden i sådant fall sträcka sig längre än till frågan om vem som skall gälda kostnaden.

För övriga föreslagna bestämmelser torde någon särskild motivering ej vara erforderlig.

Då närmare bestämmelser angående utanordnande av medel till bestridande av de kostnader, som av lagens tillämpning föranledas, böra i administrativ ordning meddelas, samt särskilda föreskrifter även i övrigt kunna

visa sig nödiga, har i lagen inryckts föreskrift om rätt för Kungl. Maj:t att meddela närmare föreskrifter om tillämpningen av lagen.

I ärendet har hemställts, att omhändertaget djur skulle få försäljas till täckande av de med omhändertagandet förenade kostnader samt att för samma kostnader pant- eller retentionsrätt borde åtnjutas i sådant djur. Med hänsyn till föreskrifterna i förslagets 8 § har jag funnit mig icke kunna understödja berörda förslag. Det måste nämligen antagas, att åtgärden i de flesta fall gått åter, när domstolen träffar sitt avgörande i kostnadsfrågan. Ej heller förslaget, att djur, som utsatts för djurplågeri, skall förklaras förbrutet, finner jag mig kunna förorda.»

Föredraganden uppläste härefter ifrågavarande författningsförslag eller förslag till lag om ändrad lydelse av 18 kap. 16 § strafflagen och till lag om rätt i vissa fall för polismyndighet att omhändertaga djur, vilka förslag voro av den lydelse, bilagor vid detta protokoll utvisa, samt hemställde, att lagrådets utlåtande över förslagen måtte, för det ändamål, § 87 regeringsformen omförmäler, inhämtas genom utdrag av protokollet.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda
hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall.

Ur protokollet:

Gösta Stenlund.

*Bilaga A.***Förslag**

till

LAG**om ändrad lydelse av 18 kap. 16 § strafflagen.**

Härigenom förordnas, att 18 kap. 16 § strafflagen skall erhålla följande ändrade lydelse:

Den, som gör sig skyldig till oförsvarlig misshandel eller överansträngning av djur eller genom vanvård tillfogar djur lidande, straffes för djurplågeri med böter. Är djurplågeriet av svår beskaffenhet; må till fängelse i högst sex månader dömas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1921.

Bilaga B.

Förslag

till

LAG

om rätt i vissa fall för polismyndighet att omhändertaga djur.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Är djur utsatt för djurplågeri av svår beskaffenhet, och sker ej på tillsägelse av polismyndighet rättelse, äge polismyndigheten att i den ordning, här nedan stadgas, omhändertaga djuret samt, där sådant finnes av omständigheterna påkallat, låta avliva det.

2 §.

Finner polismyndighet anledning föreligga till ingripande, som i 1 § sägs, vare skyldig att, före eller omedelbart efter det åtgärd för djurs skiljande från dess innehavare vidtages, tillkalla legitimerad veterinär för att anställa besiktning å djuret.

Efter besiktningen, därvid protokoll skall föras, har veterinären att avgiva yttrande angående djurets vidare behandling.

3 §.

Finner veterinären, att djuret bör avlivas, skall värdering av djuret verkställas av veterinären och polismyndigheten samt tillkallad, i husdjurs-skötsel kunnig, trovärdig person.

Jämväl vid sådan värdering skall protokoll föras.

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 1 saml. 6 häft. (Nr 6).

4 §.

Efter det besiktning och värdering, som ovan sägs, ägt rum, skall polismyndigheten ofördröjligen besluta, huru med djuret skall förfaras.

5 §.

Då polismyndighet vidtager åtgärd, som i 1 § omförmäles, skall polismyndigheten ofördröjligen väcka åtal för djurplågeriet eller, där polismyndigheten ej själv äger anhängiggöra åtal, hos allmän åklagare göra angivelse om brottet.

Har talan om ansvar ej blivit väckt eller den brottslige med stämning sökt inom åtta dagar från åtgärdens vidtagande, gånge den åter.

6 §.

Infaller ej dag, till vilken målet instämts, sist å fjortonde dagen från den, polismyndigheten meddelat beslut, som i 4 § omförmäles, må den, mot vilken talan väckts, påkalla Konungens befallningshavandes prövning av polismyndighetens beslut.

Vad Konungens befallningshavande beslutar gånge omedelbart i verkställighet.

7 §.

Då talan om ansvar för djurplågeri anhängiggjorts, åligger domstolen att pröva, huruvida åtgärd, som efter vad ovan sägs vidtagits, överensstämmer med denna lag.

Vad domstolen i sådant avseende förordnar gånge i verkställighet, ändå att beslutet överklagas.

8 §.

Ersättning till veterinär för besiktning, så ock övriga kostnader, vilka föranledas av åtgärd, som enligt denna lag vidtages, skola förskjutas av allmänna medel.

I slutliga utslaget i målet angående djurplågeri skall domstolen pröva, huruvida nämnda kostnader skola till statsverket återgäldas av allmän åklagare eller av den tilltalade. Ej må åklagaren därtill förpliktas i annat fall än då den åtgärd, som föranlett kostnaderna, blivit av honom utan skäl vidtagen.

9 §.

Med polismyndighet avses i denna lag å landet landsfogde, landsfiskal, polisuppsyningsman eller poliskommissarie samt i stad magistrat, polismästare, stadsfiskal eller chef för detektiv polisavdelning.

10 §.

Närmare föreskrifter angående tillämpningen av denna lag meddelar Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1921.

*Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd fredagen den
18 juni 1920.*

Närvarande:

Justitieråden SKARSTEDT,
friherre LEIJONHUFVUD,
EDELSTAM,
Regeringsrådet LINNÉR.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 13 februari 1920, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det ändamål, § 87 regeringsformen omförmåler, inhämtas över upprättade förslag till

- 1) lag om ändrad lydelse av 18 kap. 16 § strafflagen; och
- 2) lag om rätt i vissa fall för polismyndighet att omhändertaga djur.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av chefen för justitiedepartementets lagavdelning hovrättsrådet Gustaf Grefberg.

Förslagen föranledde följande yttranden.

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 18 kap. 16 § strafflagen.

Justitieråden *Skarstedt* och *Edelstam* samt regeringsrådet *Linnér*:

Visserligen lär den föreslagna nya avfattningen av ifrågavarande lagrum icke vara av beskaffenhet att, om förslaget upphöjes till lag, det därigenom skulle bli lättare än förut att vid rättstillämpningen draga den behöriga gränsen mellan straffbar behandling av djur och sådan mindre god behandling, som ej bör utgöra föremål för straff; men då man genom

att i lagtexten utbyta den nuvarande brottsbeteckningen mot den föreslagna otvivelaktigt skulle vinna ett uttryck, som bättre än det nuvarande angiver syftet med straffskyddet och dessutom är mera anpassat efter de skiftande förhållanden, som kunna förekomma, synes förslaget icke böra avstyrkas.

Beträffande paragrafens andra punkt erinras att, då anledning torde saknas att från den där upptagna strängare straffbestämmelsen utesluta sådana fall, då väl icke själva djurplågeriet kan anses vara av svår beskaffenhet men omständigheterna vid brottets begående äro synnerligen försvårande, förslaget i denna del synes böra undergå komplettering.

Justitierådet friherre *Leijonhufvud*:

Insikten om det otillbörliga i att lidande tillfogas djur, vare sig de såsom husdjur direkt brukas till människans nytta eller leva i vilt tillstånd, utan att ett förfarande, som vållar djuret smärta, nödvändiggöres av legitima, högre stående intressen, torde numera hava hos oss vunnit allmänt insteg, måhända i vidsträcktare omfattning än i många andra högt stående kulturländer. Såsom den i första hand därvid bestämmande faktorn lär icke vara att räkna den gällande strafflagstiftningen mot djurplågeri; ökad folkupplysning och humanitet i allmänhet, som medfört en fördjupad uppfattning även på detta område, stå härutinnan i främsta rummet. Och med den fortskridande kulturella utvecklingen kommer för visso känslan av människans förpliktelser mot djuren att yttermera rotfästas och dessa förpliktelser omfattning att vidgas.

Det är emellertid uppenbarligen av vikt att tillse, att den lagstiftning, som skall giva uttryck åt den allmänna uppfattningen om vad som är tillbörligt eller icke tillbörligt i fråga om behandlingen av djur, verkligen motsvarar denna uppfattning, och, om så befinnes icke vara fallet, revidera densamma. Det remitterade lagförslaget utgår från att sådan omarbetning nu är påkallad, och riksdagen har jämväl framfört samma mening.

Härutinnan må emellertid erinras om ett av lagutskottet vid 1915 års riksdag avgivet, av föredragande departementschefen i hans yttrande rörande det senare av de nu ifrågavarande båda lagförslagen återgivet uttalande. Utskottet förklarar däri, att under inflytande av såväl skärpningar av straffsatsen i 18 kap. 16 § strafflagen som den allmänna rättskänslans gradvis stegrade reaktion mot en grym behandling av djuren, man i rättstillämpningen kommit att finna sig befogad till en vidsträcktare tolkning av uttrycket »uppenbar grymhet» i lagrummet än tidigare

torde varit fallet. Sålunda torde man numera vara ense om att straff för djurplågeri borde ådömas icke blott den, som av lust att tillfoga lidande eller av rätt övermod föröfvade egentlig misshandel mot djur genom prygling, stympning o. s. v., utan till dylikt straff ansåges jämväl den hemfalla, som av grov likgiltighet eller långt driven snikenhet lämnade sina djur utan nödig föda eller vård eller som utan nödtvång tillfogade dem lidande genom överdrivna ansträngningar eller genom underlåten behörig hänsyn till sår eller sjukdom, varmed djuret vore behäftat.

Då riktigheten av detta uttalande torde kunna vitsordas, och det jämväl kan påstås, att efter dess avgivande rättstillämpningen i dess helhet betraktad fortgått i samma riktning och således väl kommit till rätta med sin uppgift, synes föga fog finnas för en önskan om ändring av ett lagrum, vars lydelse ingalunda kan sägas stå i strid med den tillämpning av detsamma, som sålunda kommit till synes och måste anses till fullo motsvara den rådande allmänna rättsuppfattningen.

Att ändock önsknings i sådant hänseende framkommit torde väsentligen hava föranletts av uppfattningen att beträffande ett eller annat åtal för djurplågeri, som resulterat i ett frikännande, domstolens utslag icke varit uttryck för de grundsatser, som eljest varit bestämmande för den ovan angivna rättstillämpningen. Att någon gång ett sådant omdöme kunnat vara befogat låter sig givetvis icke bestridas. Men att därav draga den slutsatsen, att en reformering av lagen är av nöden, vore ej riktigt. Huru än lagen gestaltas lär aldrig en så fast avgränsning av djurplågeribegreppet kunna genomföras, att icke olika tolkning och tillämpning kan förekomma.

Och i fråga om en del av de antydda rättsfallen kan antagas, att berörda omdöme berott på saknaden av antingen kännedom om de närmare omständigheterna eller förmåga att objektivt bedöma desamma. Erfarenheten vid domstolarna giver vid handen, att icke sällan de angivelser och därvid fogade intyg, på grund av vilka åtal för djurplågeri kommit till stånd, i belysning av den vidare utredning, som sedermera åstadkommits, visa beklagliga brister i nyss angivna hänseenden.

Att under sådana förhållanden och då ett verkligt behov av lagstiftningens ändrande icke torde hava uppvisats, skrida till sådan ändring och därmed rubba grunderna för den praxis, som i det stora hela på ett jämnt och tillfredsställande sätt utbildat sig, synes knappast önskvärt utan lätt kunna, åtminstone till en början, åstadkomma en viss osäkerhet och leda till ök-

ning av förhastade angivelser med därav följande betydande obehag och kostnader för de därav drabbade.

Med hänsyn till det sålunda anförda, finner jag mig icke böra tillstyrka, att den föreslagna lagändringen må komma till stånd.

I fråga om innehållet i andra punkten av ifrågavarande lagparagraf är jag ense med lagrådets övriga ledamöter.

Förslaget till lag om rätt i vissa fall för polismyndighet att omhändertaga djur.

2 §.

Lagrådet:

Då det omhändertagande av djur, som avses i 1 §, icke lär med nödvändighet innebära, att djuret skiljes från dess innehavare, samt vad i 2 § stadgas uppenbarligen bör tillämpas även i det fall att dylikt skiljande ej äger rum, hemställas, att i sistnämnda paragraf vidtages härav betingad jämkning.

3 §.

Lagrådet:

Enligt förevarande paragraf skall polismyndigheten deltaga i den föreskrivna värderingen av djur, som finnes böra avlivas. Med hänsyn särskilt till den ersättningsskyldighet, som enligt 8 § kan drabba polismyndigheten, synes det emellertid mindre lämpligt att låta myndigheten deltaga i värderingen. Däremot bör tydligen värderingen verkställas i närvaro av nämnda myndighet. I enlighet med vad nu sagts torde förevarande lagrum böra jämkas.

4 §.

Justitierådet friherre *Leijonhufvud* och regeringsrådet *Linnér:*

Enligt 1 § äger polismyndighet under där angivna förutsättningar omhändertaga djur samt, där sådant finnes av omständigheterna påkallat, låta avliva detsamma. 3 § giver vid handen, att avlivning endast får förekomma, då djurets eget tillstånd är sådant, att dylik åtgärd bör vidtagas. Enligt nu förevarande paragraf åligger det polismyndigheten,

efter det besiktning och värdering ägt rum, att ofördröjligen besluta, huru med djuret skall förfaras.

Om djuret nu icke utan risk för förnyat djurplågeri kan inom rimlig tid återställas till ägaren, uppstår fråga huruvida polismyndigheten vid nyssberörda besluts fattande har att välja allenast mellan att fortfarande hålla djuret under vård eller, där förutsättningarna enligt 3 § äro för handen, avliva detsamma eller om myndigheten äger frihet att förfara efter omständigheterna och således även att sälja det omhändertagna djuret. Uppenbarligen bör försäljning icke ske, om ej å ena sidan utsikt saknas att utan ovan antydda risk kunna återställa djuret till ägaren och å den andra djurets vård skulle kräva förhållandevis alltför stora kostnader. Men under dylika omständigheter torde otvivelaktigt försäljning framstå såsom den ur alla synpunkter lämpligaste åtgärden.

Innehållet av de föregående bestämmelserna lär emellertid åtminstone göra det tveksamt, huruvida försäljning är medgiven. Det synes därför tillrådligt, att i 4 § uttryckligen uttalas, att polismyndigheten äger besluta, icke blott att djuret skall fortfarande hållas under vård eller avlivas, utan ock att detsamma skall försälgas, varvid avfattningen jämväl bör utmärka, att försäljning kan beslutas efter föregående beslut om fortsatt vård. Om försäljning sålunda uttryckligen upptages bland de tillåtna förfaringssätten, lär i 8 § böra stadgas, att polismyndigheten äger att av försäljningssumman tills vidare innehålla vad som åtgår till täckande av de kostnader, som förskjutits av allmänna medel.

7 §.

Lagrådet:

I paragrafen stadgas skyldighet för domstol att, då åtal för djurplågeri anhängiggjorts, pröva, huruvida åtgärd, som vidtagits enligt förevarande lag, står i överensstämmelse med lagen. Vad domstolen sålunda förordnar skall gå i verkställighet även om beslutet överklagas.

Uttrycklig föreskrift om domstolens åliggande att pröva åtgärdens laglighet torde ej erfordras; att domstolen har att verkställa sådan prövning framgår av innehållet i 8 § andra stycket. Däremot synes, vilket ock lär vara med stadgandet i fråga närmast åsyftat, svaranden böra äga att hos domstolen yrka upphävande eller ändring av åtgärd, som icke består i djurets avlivande. Framställes dylikt yrkande, är det uppenbarligen nödigt, att domstolens beslut gives snarast möjligt, och om det meddelas

under rättegången, bör rätt till särskild klagan vara medgiven; dock torde med åtgärdens karaktär bäst överensstämman, att endast svaranden tillerkännes klagorätt. I nu angiven riktning synes paragrafen böra omarbetas. Ordnas förhållandena på nu antytt sätt, torde särskild verkställighetsregel kunna undvaras.

Att, även om fråga av nu omförmäld beskaffenhet hänskjutits till domstolens prövning, polismyndigheten är oförhindrad att, då ändrade omständigheter därtill föranleda, häva den viddagna åtgärden eller besluta om dess lindrande, lär vara klart utan att det i lagtexten utsäges.

Ur protokollet:
Erik Ölander.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
fredagen den 29 oktober 1920.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern friherre DE GEER,
Statsråden ERICSSON,
DAHLBERG,
MURRAY,
ELMQUIST,
MALM,
BERGQVIST,
HAMMARSKJÖLD,
EKEBERG,
TAMM,
HANSSON.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Ekeberg anmälde lagrådets den 18 juni 1920 avgivna utlåtande över de den 13 februari 1920 till lagrådet remitterade förslagen till

- 1) lag om ändrad lydelse av 18 kap. 16 § strafflagen; och
 - 2) lag om rätt i vissa fall för polismyndighet att omhändertaga djur.
- Efter att hava redogjort för utlåtandets innehåll anförde departementschefen:
»Då jag funnit de anmärkningar, som mot vissa av de föreslagna bestämmelserna framställts av lagrådet, böra beaktas, har jag låtit i enlighet därmed jämka ifrågavarande bestämmelser.

Enligt 4 § i det till lagrådet remitterade förslaget till lag om rätt i vissa fall för polismyndighet att omhändertaga djur har polismyndigheten att, efter det sådan besiktning och värdering av djuret, varom i lagförslaget förmäles, ägt rum, besluta huru med djuret skall förfaras. Med denna föreskrift har, efter vad jag inhämtat, avsetts att giva polismyndigheten

befogenhet att förordna på sätt i varje fall av omständigheterna påkallas och skulle föreskriften jämväl innefatta rätt för polismyndigheten att besluta om djurets försäljning, där sådan vore lämpligaste åtgärden för vinnande av det med lagen avsedda syfte. Man hade tänkt sig försäljning möjlig ej allenast i det fall att vården av djuret skulle ställa sig alltför kostsam i förhållande till djurets värde utan även där det vore omöjligt att bereda djuret erforderlig vård.

Nu hava två av lagrådets ledamöter erinrat, att innehållet i förslagets föregående paragrafer gjorde det åtminstone tveksamt, huruvida försäljning vore medgiven, samt ansett det tillrådligt, att uttrycklig bestämmelse infördes i 4 § att polismyndigheten äger besluta jämväl om försäljning av djuret. I sammanhang härmed hava bemälda två ledamöter av lagrådet föreslagit ett tillägg i förslagets 8 §.

Då även jag funnit det önskvärt, att lagens 4 § förtydligas i nu ifrågasvarande hänseende samt ansett införande av det ifrågasatta tillägget i 8 § böra vinna mitt understöd, har jag låtit i nu angivna hänseenden omarbета de nu nämnda paragraferna. Det sålunda i 4 § upptagna stadgandet om polismyndighetens försäljningsrätt har jag ansett böra föranleda ett omnämnande av samma rätt i förslagets 1 §, och då vad lagrådet erinrat ifråga om förslagets 7 § lär äga giltighet även i det fall att djuret försålts, har sistnämnda paragraf avfattats med hänsynstagande jämväl härtill.

I 5 och 6 §§ av förslaget till lag om rätt i vissa fall för polismyndighet att omhändertaga djur hava vidtagits ett par redaktionella jämkningar.

De kostnader, som föranledas av tillämpningen av sistnämnda lag, skola enligt förslaget gäldas av allmänna medel. Åtminstone intill dess någon erfarenhet vunnits angående dessas belopp synas desamma kunna utgå av anslaget till ersättning till domare, vittnen och parter.»

Sedan härefter de omarbetade förslagen upplästs, hemställde departementschefen, att de båda lagförslagen måtte genom proposition föreläggas nästkommande års riksdag till antagande.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle till riksdagen avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Ivar Brynolf.